ASPECTE TEORETICE CU PRIVIRE LA REGLEMENTAREA REGIMULUI POLITIC ȘI ROLUL ȘEFULUI DE STAT ÎN FUNCȚIE DE TIPUL DE REGIM POLITIC

THEORETICAL ASPECTS REGARDING THE REGULATION OF THE SCHEME POLITICAL AND THE ROLE OF THE ACTING HEAD OF STATE TYPE OF POLITICAL REGIME

CZU: 342.511:321.6/.7 **DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.10721122**

BALABAN Mihai,
Universitatea de Stat din Moldova
ORCID: 0000-0003-4139-9620
E-mail: mihaibalaban94@yahoo.com

SUMAR

Actualmente, pe lângă problemele discutate în doctrina dreptului constituțional autohton, este discutată problema referitoare la determinarea modului de constituire și funcționare a puterilor în stat, atribuțiile autorităților publice în cadrul statului, precum și tipul regimului de guvernare. Astfel, principalele autorități publice care participă la actul guvernării sunt: Parlamentul, Guvernul și șeful statului. Prin urmare, pentru a asigura un regim politic funcțional, trebuie să se construiască instrumentele aplicării acestuia, mecanismul de interferență a instituțiilor de guvernare, modalitățile de conlucrare a organismelor prin care se exercită prerogativele de putere. În consecință, toate acestea au un singur scop – consolidarea regimului politic.

Scopul cercetării. Având în vedere cele invocate și fiind motivați de asemenea stări de lucruri ne-am propus realizarea cercetării detaliate a problemei în special – a modului de constituire și funcționare a puterilor în stat, tipurile regimului de guvernare precum și rolul șefului statului în funcție de regim politic. Pentru realizarea acestui scop am trasat următoarele *obiective de cercetare:* abordarea aspectelor teoretice și științifice privind noțiunea de guvernare; identificarea și analiza regimurilor politice; evaluarea și cercetarea doctrinară privind rolul șefului statului în funcție de regim politic. Pentru invocarea mai detaliată a problemei abordate privind regimurile politice s-a recurs la următoarele metode importante de cercetare științifică, în special am aplicat *metoda sistemică* – care este aplicată deseori la studierea actelor normative în domeniu și interpretarea sistemică a dispozițiilor acestora; *metoda logică* – folosită pe parcursul cercetării, care a contribuit la cercetarea multilaterală a tipurilor de regimuri politice, esența acestora și locul șefului de stat în dependență de regim politic; *metoda comparativă* – care ne-a ajutat să prezentăm tipurile de regimuri politice și rolul șefului de stat în diverse perioade istorice.

În doctrina dreptului constituțional, se menționează că „problema modurilor de exercitare a puterii de stat în funcție de repartizarea atribuțiilor între diverse categorii de organe și de raporturile dintre ele devine problemă fundamentală a statului și deci a dreptului constituțional”**[1, p. 109]** Fără îndoială, modul de organizare a puterilor și raporturile dintre puteri constituie

elemente definitorii ale regimului politic. Regimul politic, analizat din perspectiva raporturilor dintre organele de putere și cetățeni, reprezintă mijloacele și tehnicile de guvernare și forțele sociale existente. Pentru a identifica tipul de regim politic este necesar de a analiza schema funcțională a teoriei separației puterilor într-un stat. Totodată, desemnarea regimurilor politice își găsește fundamentul într-o anumită opțiune la care cetățenii recurg. Potrivit filosofului Julien Freund, „un regim se naște dintr-o alegere politică și nu valorează decât prin această alegere". [2] Potrivit doctrinarului Al. Arseni, definirea noțiunii de regim politic este deosebit de dificilă, deoarece acesta nu este utilizată într-un sens univoc. Astfel, nu este mai puțin adevărat că din momentul în care noțiunea de „regim politic este opusă celei de formă de guvernământ, ea începe să prindă contururi mai precise". [3, p. 167]

În literatura de specialitate regimurile politice au fost definite ca reprezentând anumite modalități prin care puterea politică este organizată într-o țară determinată. Într-o altă concepție, regimul politic însumează însuși modul de organizare și de funcționare a mecanismelor prin care se înfăptuiește puterea politică, în strânsă legătură cu situația drepturilor și libertăților democratice. [4, p. 17] De asemenea, regimul politic are determinări mai complexe decât raporturile dintre puteri. Astfel, regimul politic are calități valorizatoare nu doar cât privește esența și forma puterii de stat, dar și în ceea ce privește calificarea esenței întregii societăți.

Un regim politic pe deplin democratic și atașat realmente ideii statului de drept se va reflecta însă într-o largă paletă de garanții constituționale, în mecanisme sigure și eficiente de garantare a drepturilor omului. Printre acestea se vor număra un sistem de instituții chemate să asigure preeminența participării cetățenilor la conducere, dreptul acestora de a-și spune cuvântul în problemele fundamentale ale statului, de a-și alege și de a-și demite reprezentanții, precum şi de a contribui în mod activ la toate formele și treptele prin care se exercită puterea.. [5, 169] Desigur, fiecare țară are tradițiile și experiența ei, ceea ce face ca anumite mecanisme aplicabile şi eficiente într-o anumită țară să nu poată fi întotdeauna aplicate cu succes şi transpuse în alte țări. Există, însă, cu toate acestea, un nucleu fundamental de principii democratice, a căror aplicare în viața de stat și a căror respectare fermă de către autorități, precum și de către cetățeni poate contribui în mod indiscutabil la asigurarea eficienței unui anumit sistem politic.

Doctrina științifică și practica statală propune diverse definiții date sintagmei „regim politic", Astfel, noțiunea „regim politic" reprezintă ansamblul instituțiilor, metodelor și mijloacelor prin care se realizează puterea de stat. Anume regimul politic „are calități valorizatoare nu doar cât privește esența și forma puterii de stat, dar și în ceea ce privește calificarea esenței întregii societăți. El este indicatorul sintetic și de primă mărime, cel mai dinamic și cel mai expresiv pentru calificarea unei societăți ca rea democratică sau antidemocratică.

Prin urmare, concluzionăm că regimurile politice sau constituționale reprezintă modalitățile și tehnicile prin intermediul cărora clasa politică dintr-un stat guvernează.

Doctrina constituțională în baza cercetării reglementărilor constituționale și a funcționării instituției „șef de stat" a identificat și a formulat funcțiile exclusive ale șefului de stat indiferent de forma de guvernământ și tipul de regim politic. Unele funcții ale șefului de stat în Republica Moldova sunt direct stabilite în Constituție, de exemplu: în art. 77 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova); sunt prevăzute următoarele funcții: a) reprezintă statul; b) garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării. Chiar dacă funcția

de mediere a Președintelui Republicii Moldova nu este direct specificată în art. 78 alin.(2) din Constituție, ea rezultă, pe cale de deducție științifică din ale prevederi constituționale.

Totuși, potrivit doctrinarilor Republica Moldova, odată cu revenirea la alegerea șefului statului direct de către popor, face parte din categoria statelor cu regim de guvernare semiprezidențială. Prin urmare, în scopul consolidării regimului de guvernare semiprezidențial este necesar să fie revigorate prevederile constituționale referitoare la atribuțiile Președintelui Republicii Moldova, care existau până în anul 2000, în special, Dreptul Președintelui Republicii Moldova de a desemna un candidat la funcția de Prim-ministru fără consultarea fracțiunilor parlamentare (articolul 98 alin. (1) din Constituție) dreptul Președintelui Republicii Moldova de a iniția revizuirea Constituției, dreptul Președintelui Republicii Moldova de a lua parte la ședințele Guvernului, de a prezida ședințele Guvernului la care

participă, de a consulta Guvernul în probleme urgente și de importantă deosebită (articolul 83 din Constituție). În consecință, susținem că pentru a avea un regim politic consolidat, este necesar să se respecte și să se ia în considerație următoarele cerințe: implicarea activă a cetățenilor în procesul decizional, prin participarea activă la alegeri și referendumuri; creșterea gradului de responsabilitate a actorilor politici participanți ai actului guvernării, urmând ca aceștia să-și asume răspunderea pentru deciziile adoptate, precum și pentru nerealizarea în termen a acțiunilor planificate.

Referințe:

1. GENOVEVA Vrabie, Drept Constituțional și Instituții Politice Contemporane, Editura Fundației „Chemarea”, Iași, 1992.
2. Disponibil: https://administrare.info/domenii/drept/1521-regimurile-politice-%C5%9Fi-regimurile-constitu%C5%A3ionale#bookmark45.
3. ALEXANDRU Arseni. Drept constituțional și instituții politice. Tratat. Volumul 1. Ediția a 3-a actualizată și restructurată. Chișinău, CEP,USM, 2021.
4. MURARU Ioan, TĂNĂSESCU Simina. Drept constituțional și instituții politice, ediția a IX-a, revăzută și completată, Editura „Lumina Lex”, București, 2001.
5. DELEANU Ion. Drept constituțional şi instituții politice. Tratat. Vol. 1. – București: Europa Nova, 1996.